

CONSIDERAȚII CU PRIVIRE LA TERMENUL "AVOCAT" ȘI TERMENII ECHIVALENȚI ÎN LIMBA ENGLEZĂ

Asist. univ. drd. Simina Badea

The problems arising in the process of translation in specialized fields, such as the legal one, are very complex not only for translators and interpreters, but also for specialists in law, since this process requires both linguistic and extra-linguistic knowledge. The paper takes as an example the Romanian term "avocat" that has several equivalents in English - of which "lawyer" is the most general. It also deals with the differences and overlapping meanings of these terms in both languages.

Problemele traducerii reprezintă o sursă perpetuă de satisfacții intelectuale, dar și de întrebări și ezitări. Nu numai traducătorii și interpreții, dar și specialiștii (și mai puțin specialiști) din alte domenii care întâlnesc anumiți termeni sau vor să transpună anumite idei și concepte din limba "sursă" în limba "țintă" și consultă diferite dicționare bilingve, cunosc acest lucru. Nu este întotdeauna ușor de "tradus" un anumit termen în altă limbă, mai ales dacă acesta face parte dintr-un limbaj specializat care presupune pe lângă cunoștințele lingvistice și un minim bagaj de cunoștințe extra-lingvistice specifice domeniului respectiv și nu numai.

Ne vom opri asupra termenului "avocat". Conform *Dicționarului român-englez*¹ în varianta cea mai completă din ultimii ani, există următoarele variante pentru această formă: **avocat s.m.**

1. lawyer; (*pledant*) barrister (-at-law), scoț. advocate; (*al apărării*) pleader, counsel for the defence; **colegiu de avocați** Bar Association; **corpul avocaților** the (whole) body of barristers, the Bar; **a deveni ~** to be called to the bar; **a pleda ca ~** to plead as an advocate; **nu face pe ~ul cu mine!** don't lawyer me!

2. (*în Anglia*) (*pledant la curțile judecătorești*) advocate; (*licențiat în drept, pledând în instanțe superioare*) counselor; (*jurisconsult care pregătește dosare, dar pledează în instanțe inferioare*) solicitor, amer. attorney; (*prost*) pettifogger; (*agresiv, fără etică*) arg. ambulance chaser;

3. *fig.* advocate, champion; **!e ~ul cauzelor nobile** he is the champion of noble causes; supporter; (*intermediar*) interceder, mediator.

În alte dicționare și materiale de același gen² se regăsesc aceiași termeni echivalenți, existând doar câteva variante și expresii în plus. De exemplu, pentru **avocat al apărării** se poate spune și "defending counsel", apoi există termenii:

avocat care are dreptul de a pleda în Consiliul Reginei (în dreptul britanic) - senior barrister;

avocat care nu are dreptul de a pleda în Consiliul Reginei (în dreptul britanic) - junior barrister;

¹ Nedelcu, C.; Murar, I.; Bratu, A.; Bantaș, A. - *Dicționar român-englez*, Teora, București, 2000;

² Voroniuc, Areta - *Dicționar român-englez de termeni economici și juridici*, Institutul European, Iași, 1999; Hanga, V.; Calciu, R. - *Dicționar juridic român-englez, englez-român*, Lumina Lex, 1998; Brookes, M.; Treutenaere, C. - *1000 de cuvinte cheie în drept*, Compania, 2002 etc;

avocat cu o practică de 5 ani - a barrister of 5 years' standing,
avocat emerit - Queen's Counsel (QC), (fam.) silk ³;
avocat numit din oficiu (în penal) - duty solicitor;
avocat practicant în exercițiu practising solicitor;
avocatul poporului - Ombudsman;
avocat din oficiu - counsel ex officio to assist a poor person;
a fi primit ca avocat în barou (SUA) - to become member of the Bar Association; **avocat fără clientelă** - briefless⁴.

Dificultatea apare când trebuie ales termenul echivalent potrivit deoarece există diferențe nu numai de formă, ci și de conținut.

Cel care se află în situația de a traduce din limba română în limba engleză cuvântul "avocat" se găsește practic într-o dilemă. El trebuie să aleagă dintr-o multitudine de termeni pe cel care reușește cel mai bine transpunerea unui element (respectiv "avocat") din spațiul realității juridice românești într-o altă realitate din spațiul de drept anglo-saxon sau într-un mediu unde limba engleză este doar un instrument de comunicare între două sau mai multe persoane care au alte limbi materne.

Întrebarea care se ridică este logică: "Dar care este acel termen?". Pentru a găsi răspunsul corect, se impune consultarea unor dicționare sau materiale care dezvoltă explicația sensului unui anumit termen echivalent, facilitând astfel selectarea corectă a unității lingvistice într-un anumit context.

Dacă privim în detaliu variantele englezești ale cuvântului românesc "avocat", constatăm următoarele:

În limba engleză, **lawyer** este termenul general pentru românescul "avocat". Conform *Black's Law Dictionary*⁵, **lawyer** este "one who is licensed to practice law", adică o persoană care are licența de a practica dreptul, înglobând sensurile de "avocat; jurist; jurisconsult".⁶

În afară de **lawyer**, în țările de limbă engleză există denumiri diferite pentru avocați: **advocate, attorney, counsel** sau **counsellor, barrister** și **solicitor**.

Colocvial, în Statele Unite, un avocat este numit **attorney**, care înseamnă și "împuternicit, reprezentant, mandatar"⁷ (cu acest sens apare și sub forma "attorney-in-fact"). Avocații sunt de fapt **attorneys-at-law**, având în principal funcția de a-i reprezenta în instanță pe clienții lor, dar în termeni practici nu există nici o diferență între **lawyer** și **attorney**.

Pentru a ajunge avocat american este necesară o pregătire în domeniul juridic de cel puțin trei ani la o facultate de drept ("Law School") și obținerea titlului de *Juris Doctor* (JD).

³ Denumirea provine de la roba de mătase ("silk" în limba engleză) pe care o poartă acești avocați emerți.

⁴ Termenul "briefless" cu sensul menționat provine probabil de la substantivul "brief - 1. expunere; scurtă înfățișare a dovezilor apărării; 2. dosar al unui proces" (conform Hanga, V.; Calciu, R. - *Dicționar juridic român-englez, englez-român*, Lumina Lex, 1998) la care s-a adăugat sufixul "-less" care marchează lipsa, această asociere stând la baza unei metafore foarte sugestive;

⁵ Garner, A. Bryan (ed.) - *Black's Law Dictionary*, West Group, 1999, p. 895;

⁶ Pucleanu, Mona-Lisa - *Dicționar juridic englez/român*, Ed. All Beck, București, 1999, p. 100;

⁷ ibidem, p. 17;

După admiterea, de obicei în urma unui examen, în Baroul unui stat (fără o perioadă formală prealabilă de stagiatură, excepție făcând numai Delaware și Vermont), avocatul american își exercită meseria și anume: pledează în instanță în statul respectiv, asigură consilierea juridică a clienților, redactează documente, cum ar fi: testamente, procuri, contracte, tot acest proces de practicare a dreptului apărând sub denumirea generică de **lawyering**. Majoritatea avocaților se specializează într-un anumit domeniu.

Trebuie făcută observația că "Attorney General" are ca echivalent "Ministru al Justiției" în Statele Unite, pe când în Regatul Unit se referă la "Procuror General" (Ministrul Justiției fiind Lordul Cancelar - "Lord Chancellor" - Președinte al Camerei Lorzilor, membru al Cabinetului).

În dreptul britanic, în Australia și alte câteva țări de drept comun sau anglo-saxon ("common law") există în general două tipuri de avocați: **solicitors** și **barristers**, fapt ce impune anumite precizări în definirea lor.

Asfel, ca elemente comune, există trei etape de pregătire atât pentru **solicitors**, cât și pentru **barristers**⁸:

1. *etapa academică* - însemnând studii juridice cu durata de trei ani în cadrul unei universități;

2. *etapa profesională* sau vocațională - care constă într-un curs vocațional și un examen final ("Final Examination");

3. *stagiatura* - o perioadă de pregătire sau perfecționare profesională efectivă, numită anterior "articles of clerkship" pentru **solicitors** și "pupillage" pentru **barristers**.

După această perioadă de pregătire academică încep să se contureze diferențele.

Astfel, cei care intenționează să devină **solicitors** urmează un curs de practică juridică de un an ("The Legal Practice Course"), după care susțin un examen.

Stagiul durează invariabil doi ani și se numește contract de stagiatură ("training contract"), deși termenul de "articles" se mai folosește încă. Viitorul **solicitor** își face stagiatura la biroul unui **solicitor** practicant, unde învață tainele meseriei: consiliere, management, inclusiv financiar, după care, în urma unui examen va primi dreptul de a practica, drept ce trebuie certificat anual.

Munca unui **solicitor** este variată. El se ocupă cu consilierea juridică, probleme ce țin de dreptul familiei, poate pleda în procese de faliment, la curți de primă instanță și, în anumite cazuri la secțiile Curții Supreme (de exemplu Curtea Coroanei). Pot pleda în instanțe superioare în anumite circumstanțe, de obicei în urma trecerii unui test.

Solicitor General se referă la al doilea consilier juridic al Coroanei în dreptul britanic. Următoarea etapă pentru cei care doresc să devină **barristers** este înscrierea într-una din cele patru Inns of Courts⁹: Gray's Inn, Lincoln's Inn, Middle Temple, Inner Temple. După înscrierea într-un Inn, aspiranții la titlul de **barrister** urmează un curs vocațional de un an ("The Bar Vocational Course" - BVC) finalizat printr-un examen. De

⁸ Badea, Simina - *English for Law Students - Curs practic de terminologie juridică și limba engleză*, Editura Universitaria, Craiova, 2004;

⁹ Un "Inn" reprezenta un fel de loc public, aproximativ de genul unui bar, unde acum câteva secole avocații se întâlneau pentru a discuta afaceri și probleme legate de practicarea dreptului. În prezent, fiecare Inn este un complex ce cuprinde cabinete de avocatură, biblioteci, grădini, inclusiv o capelă și unde barristers practică avocatura.

asemenea, trebuie să participe la un anumit număr de cine și anume douăsprezece (inițial douăzeci și patru) care au valoare de credite¹⁰.

După completarea BVC și a cinelor la Inn-ul din care fac parte, aspiranții au dreptul de "a fi chemați în Barou" în cadrul unei ceremonii speciale de către membrii seniori ai Inn-ului, numiți "Benchers".

Urmează stagiatura ("pupillage") care durează douăsprezece luni în cabinetul unui **barrister** cu o experiență de cel puțin cinci ani, după care noul **barrister** își va căuta un loc ("tenancy") într-un cabinet de avocatură.

Barristers au dreptul de a pleda în orice tip de instanță. După cel puțin zece ani de activitate pot obține titlul de "Queen's Counsel" (QC), un fel de avocat emerit. Judecătorii sunt numiți de obicei din rândul acestora. Spre deosebire de **solicitors**, **barristers** se bucură de imunitate în ceea ce privește răspunderea pentru neglijență. În general, **barrister** echivalează termenul american de **trial lawyer** prin aceea că nu intră în contact direct cu clienții, ci prin intermediul unui **solicitor**. **Barristers** apar și în Irlanda de Nord, Irlanda, Hong Kong, Australia (New South Wales, South Australia, Queensland). În Canada, profesiile de **barrister** și **solicitor** au fuzionat, mulți dintre avocați prezentându-se sub ambele denumiri. Statele Unite nu fac distincția între cei doi termeni, toți avocații care sunt admiși în Barou putând pleda în instanță.

Conform *Dicționarului juridic englez/ român*¹¹, un sinonim al termenului **barrister** este **counsel** (care înseamnă și "sfat", dar și "consilier"). **Counsel for the defence** este avocatul apărării.

Advocate înseamnă bineînțeles "avocat", intrând și în sfera sensului figurat de "apărător, protector, susținător", dar ca termen juridic este denumirea avocatului în Scoția, cunoscut și sub numele de **counsel**. Acești avocați sunt total independenți, nu sunt organizați în cabinete de avocatură și se ocupă cu pregătirea și prezentarea cazurilor în instanță și cu acordarea consultanței juridice. Ei sunt instruiți de un **solicitor**, un avocat care nu este scoțian sau de un alt profesionist. Un echivalent ar fi **barrister** în Anglia și Țara Galilor, dar analogia nu se justifică în totalitate. 95% din avocații scoțieni sunt **solicitors**.

Concluzii

Dificultățile ridicate de traducere în domenii specializate, cum este cel juridic, nu sunt insurmontabile, dar sunt foarte complexe și necesită o atenție deosebită. După cum s-a observat în exemplul ales, anume termenul "avocat" și termeniechivalenți în limba engleză, nu este suficient să fie consultat un simplu dicționar român-englez care enumeră succint posibilele variante de traducere, fără a intra însă în detalii. Diferențele dintre acești termeni sunt mai mult sau mai puțin pregnante, creând deseori ambiguitate. De exemplu avocații se împart în **barristers** și **solicitors** în Anglia și Țara Galilor și în **advocates** și **solicitors** în Scoția. Cu toate acestea sensurile lui **barrister** și **advocate** se intersectează, dar nu se suprapun.

¹⁰ Obiceiul datează din vremea când nu numai aspiranții la titlul de barrister, ci și stagiarii cinau împreună cu avocații seniori, acest lucru reprezentând o ocazie de a-și completa educația în domeniul juridic datorită discuțiilor cu membrii Inn-ului și a expunerilor unui "senior barrister", expuneri ce aveau loc după cină.

¹¹ PucEANU, Mona-Lisa - *Dicționar juridic englez/ român*, Ed. All Beck, București, 1999, p. 45;

De aceea trebuie subliniată necesitatea unui dicționar explicativ (în limba în care vrem să transpunem termenul de tradus - limba "țintă") care, după ce a fost consultat un dicționar bilingv ce oferă echivalentele termenului căutat, va elucida diferențele de nuanță dintre acești termeni. De exemplu, după ce s-au găsit echivalentele pentru "avocat" într-un dicționar român-englez, se poate folosi un dicționar precum *Oxford Dictionary of Law*¹² pentru sistemul britanic cu precădere, sau *Dictionary of Legal Terms*¹³ de Steven H. Gifis care pune accentul pe noțiuni din sistemul american. Acest lucru va ușura înțelegerea diferențelor mai subtile care există între termenii echivalenți și va determina folosirea variantei corecte în contextul lingvistic și situațional, cu explicațiile de rigoare. Alegerea va fi bineînțeles influențată și de elementele contextuale din realitatea juridică românească.

Studiul nu își propune numai analizarea unui spectru larg de variante ale termenului "avocat" în limba engleză, ci este și o pledoarie pentru folosirea unor instrumente de lucru cât mai variate atât de către lingviști, cât și de către specialiștii din domeniul juridic ce își propun să își îmbunătățească cunoștințele de limbă și abilitatea de a folosi limba și terminologia juridică engleză într-un mod corect și coerent.

¹² Oxford University Press, 1997;

¹³ Barron's Educational Series, Inc., 1998.